

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ՎԱՐՈՒՅԹԻ ԸՆԴԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

31 մարտի 2025 թվական

ք.Երևան

Հայաստանի Հանրապետության Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը,

նախագահությամբ՝
մասնակցությամբ դատավորներ՝

Հ.ԱՍԱՏՐՅԱՆԻ
Ս.ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ
Հ.ԳՐԻԳՈՐՅԱՆԻ
Ա.ՊՈՂՈՍՅԱՆԻ

ուսումնասիրելով թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական վարույթի տարածքային ընդդատության հարցը լուծելու համար Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին ուղարկելու մասին Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի՝ 2025 թվականի մարտի 24-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց

Վարույթի դատավարական նախապատմությունը.

1. 2021 թվականի նոյեմբերի 2-ին Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում ստացվել է թիվ 58229821 (ԱՎԴ4/0051/01/21) քրեական գործն ըստ մեղադրանքի՝ Խաժակ Սամվելի

Թովմասյանի՝ 2003 թվականի ապրիլի 18-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքի (այսուհետ՝ ՀՀ քրեական օրենսգիրք) 34-268-րդ հոդվածի 3-րդ մասով և Հարություն Առաքելի Մուրադյանի՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 38-34-268-րդ հոդվածի 3-րդ մասով:

2021 թվականի նոյեմբերի 8-ին թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական գործն ընդունվել է դատավոր Գ.Ստեփանյանի վարույթ և 2021 թվականի նոյեմբերի 12-ին որոշում է կայացվել դատական քննություն նշանակելու մասին:

1.1. 2024 թվականի ապրիլի 15-ին թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական գործը վերաբաշխվել է դատավոր Բ.Բախշիյանին և 2024 թվականի ապրիլի 23-ին որոշում է կայացվել քրեական գործի վարույթն ստանձնելու, այն նորից սկսելու և նախնական դատախազներ նշանակելու մասին:

1.2. 2024 թվականի հուլիսի 11-ին թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական գործը վերաբաշխվել է դատավոր Հ.Պետրոսյանին և 2024 թվականի հուլիսի 15-ին ընդունվել է վարույթ:

Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2024 թվականի հուլիսի 25-ին որոշում է կայացրել թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական գործի քննությունը վերսկսելու և դատական նիստ նշանակելու մասին:

2. Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2024 թվականի դեկտեմբերի 16-ին որոշում է կայացրել թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական գործի տարածքային ընդդատությունը փոխելու և այն Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ուղարկելու մասին:

2.1. Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2025 թվականի հունվարի 13-ին որոշում է կայացրել թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատ ուղարկելու մասին՝ ընդդատության հարցը լուծելու համար:

Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը 2025 թվականի հունվարի 22-ին որոշում է կայացրել թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական վարույթն ըստ ընդդատության Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ուղարկելու մասին:

3. Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2025 թվականի փետրվարի 3-ին որոշում է կայացրել թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական գործի վարույթն ստանձնելու և նախնական դատալսումներ նշանակելու մասին:

Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2025 թվականի մարտի 10-ին որոշում է կայացրել քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու և վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան փոխանցելու մասին:

4. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը 2025 թվականի մարտի 24-ին որոշում է կայացրել թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին ուղարկելու մասին՝ ընդդատության հարցը լուծելու համար:

5. Քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2025 թվականի մարտի 26-ին:

Ընդդատության վերաբերյալ հարցը լուծելու համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

6. Խաժակ Սամվելի Թովմասյանը ՀՀ քրեական օրենսգրքի 34-268-րդ հոդվածի 3-րդ մասով ներգրավվել է որպես մեղադրյալ և նրան մեղադրանք է առաջադրվել այն բանի համար, որ *«նա փորձել է Հարություն Մուրադյանի օժանդակությամբ առանց իրացնելու նպատակի ապօրինի ձեռք բերել առանձնապես խոշոր չափերով՝ 293,23 գրամ քաշով հաշիշ տեսակի թմրամիջոցներ:*

Այսպես.

Հրազդան քաղաքի բնակիչ Խաժակ Թովմասյանը, խախտելով «Թմրամիջոցների և հոգեմեղման նյութերի մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, ՀՀ կառավարության 2010 թվականի մարտի 18-ի թիվ 270-Ն որոշման պահանջները, այն է՝ չունենալով բժշկական նպատակներով կամ բժշկի նշանակմամբ թմրամիջոցների շրջանառություն իրականացնելու՝ թմրամիջոց ձեռք բերելու, փոխադրելու և պահելու թույլտվություն, առանց իրացնելու նպատակի

առանձնապես խոշոր չափերով թմրամիջոցներ ձեռք բերելու դիպավորությամբ 2021 թվականի հունիսի 21-ին տարածու վարորդ Հարություն Մուրադյանին պարզվել է «ՎԱԶ 2115» մակնիշի, 35 NX 838 համարանիշի ավտոմեքենայով մեկնել հայ-իրանական սահմանի մոտ, սրանալ իր ծանոթ պարսիկ Ֆիրուզ Ղաֆֆարիի կազմակերպմամբ Իրանի Իսլամական Հանրապետությունից մաքսանենգությամբ Հայաստանի Հանրապետություն ներկրվող առանձնապես խոշոր չափերով թմրամիջոցները, դրանք փոխադրել Հրազդան քաղաք և հանձնել իրեն: Նույն օրը Հարություն Մուրադյանը նշված ավտոմեքենայով մեկնել է Սյունիքի մարզ՝ Խաժակ Թովմասյանի տված հեռախոսահամարով կապ պահելով և թմրամիջոցի փոխանցման վերաբերյալ անհրաժեշտ պայմանավորվածություններ ձեռք բերելով հայ-իրանական սահմանի հարևանությամբ՝ իրանական կողմում գտնվող Ֆիրուզ Ղաֆֆարիի հետ:

Այնուհետք՝ 2021 թվականի հունիսի 22-ին՝ ժամը 7:00-ի սահմաններում, Հարություն Մուրադյանը հայ-իրանական սահմանի՝ Սյունիքի մարզի Ագարակ քնակավայրին հարող տարածքում քննությամբ չպարզված և Ֆիրուզ Ղաֆֆարիի կազմակերպմամբ ՀՀ պահպանվող պետական սահմանն իրանական կողմից Արաքս գետն անցնելով ապօրինի հափստ անձից սահմանին գտնվող փշալարերի մյուս կողմից սրացել է մաքսանենգությամբ ՀՀ տեղափոխված առանձնապես խոշոր չափերով՝ 449,73 գրամ քաշով մարիխուանա և առանձնապես խոշոր չափերով՝ 293,23 գրամ քաշով հաշիշ տեսակի թմրամիջոցներով փաթեթը: Դրանից անմիջապես հետո Հարություն Մուրադյանը թմրամիջոցները Խաժակ Թովմասյանին հանձնելու նպատակով ուղևորվել է Հրազդան քաղաք, սակայն վերջինս իր կամքից անկախ հանգամանքներով առանց իրացնելու նպատակի առանձնապես խոշոր չափերով թմրամիջոցների ապօրինի ձեռք բերումն ավարտին չի հասցրել, քանի որ օժանդակող Հարություն Մուրադյանի գործողությունները չեն հաջողվել, և նա Եղեգնաձոր քաղաքում բռնվել է ՀՀ ԱԱԾ աշխատակիցների կողմից, ինչի արդյունքում նշված ավտոմեքենայի բեռնախցիկում հայտնաբերվել ու վերցվել են առանձնապես խոշոր չափերի թմրամիջոցները: (...)»¹:

¹ Տե՛ս քրեական վարույթ, հատոր 5, թերթեր 239-240:

6.1. Հարություն Առաքելի Մուրադյանը ՀՀ քրեական օրենսգրքի 38-34-268-րդ հոդվածի 3-րդ մասով ներգրավվել է որպես մեղադրյալ և նրան մեղադրանք է առաջադրվել այն բանի համար, որ «նա փորձել է օժանդակել Խաժակ Թովմասյանի կողմից առանց իրացնելու նպատակի առանձնապես խոշոր չափերով՝ 293,23 գրամ քաշով հաշիշ փեսակի թմրամիջոցներ ապօրինի ձեռք բերելուն:

Այսպես.

Հրազդան քաղաքի բնակիչ Խաժակ Թովմասյանն առանց իրացնելու նպատակի առանձնապես խոշոր չափերով թմրամիջոցներ ձեռք բերելու համար իր ծանոթ պարսիկ Ֆիրուզ Ղաֆֆարիի հետ նախապես ձեռք բերված պայմանավորվածության համաձայն՝ 2021 թվականի հունիսի 21-ին տաքսու վարորդ Հարություն Մուրադյանին պարզվիրել է գումարի դիմաց «ՎԱԶ 2115» մակնիշի, 35 NX 838 համարանիշի ավտոմեքենայով մեկնել հայ-իրանական սահմանի մոտ, սրանալ Ֆիրուզ Ղաֆֆարիի կազմակերպմամբ Իրանի Իսլամական Հանրապետությունից մաքսանենգությամբ Հայաստանի Հանրապետություն ներկրվող առանձնապես խոշոր չափերով թմրամիջոցները, դրանք փոխադրել Հրազդան քաղաք և հանձնել իրեն:

Հարություն Մուրադյանը, խախտելով «Թմրամիջոցների և հոգեմեկր նյութերի մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, ՀՀ կառավարության 2010 թվականի մարտի 18-ի թիվ 270-Ն որոշման պահանջները, այն է՝ չունենալով բժշկական նպատակներով կամ բժշկի նշանակմամբ թմրամիջոցների շրջանառություն իրականացնելու՝ թմրամիջոց ձեռք բերելու, փոխադրելու և պահելու թույլտվություն, իր ծանոթ Խաժակ Թովմասյանի կողմից առանց իրացնելու նպատակի առանձնապես խոշոր չափերով թմրամիջոցներ ձեռք բերելուն օժանդակելու դիրավորությամբ, շահույթ սրանալու շարժառիթով նույն օրը նշված ավտոմեքենայով մեկնել է Սյունիքի մարզ՝ Խաժակ Թովմասյանի տված հեռախոսահամարով կապ պահելով և թմրամիջոցի փոխանցման վերաբերյալ անհրաժեշտ պայմանավորվածություններ ձեռք բերելով հայ-իրանական սահմանի հարևանությամբ՝ իրանական կողմում գտնվող Ֆիրուզ Ղաֆֆարիի հետ:

Այնուհետք՝ 2021 թվականի հունիսի 22-ին՝ ժամը 7:00-ի սահմաններում, Հարություն Մուրադյանը հայ-իրանական սահմանի՝ Սյունիքի մարզի Ագարակ

քնակավայրին հարող տարածքում քննությանը չպարզված և Ֆիրուզ Ղաֆֆարիի կազմակերպմամբ ՀՀ պահպանվող պեղական սահմանն իրանական կողմից Արաքս գետին անցնելով ապօրինի հատած անձից սահմանին գրնվող փշալարերի մյուս կողմից սրացել է մաքսանենգությանը ՀՀ տեղափոխված առանձնապես խոշոր չափերով՝ 449,73 գրամ քաշով մարիխուանա և առանձնապես խոշոր չափերով՝ 293,23 գրամ քաշով հաշիշ տեսակի թմրամիջոցներով փաթեթ, որից անմիջապես հետո ուղևորվել է Հրազդան քաղաք, որպիսի պլանավորված գործողություններով՝ հանցագործության առարկան ձեռք բերելու համար իր տրանսպորտային միջոցը տրամադրելով, Կուրայքի մարզի Հրազդան քաղաքից Սյունիքի մարզ մեկնելով, հայ-իրանական սահմանից թմրամիջոցը ստանալով և Հրազդան քաղաք փոխադրելու եղանակով հանցագործության կատարման համար խոչընդոտները վերացնելով, փորձել է օժանդակել Խաժակ Թովմասյանի կողմից առանց իրացնելու նպատակի առանձնապես խոշոր չափերով թմրամիջոցներ ապօրինի ձեռք բերելուն, սակայն իր կամքից անկախ հանգամանքներով հանցագործությունն ավարտին չի հասցրել, քանի որ Եղեգնաձոր քաղաքում բռնվել է ՀՀ ԱԱԾ աշխատակիցների կողմից, ինչի արդյունքում նշված ավտոմեքենայի բեռնախցիկում հայտնաբերվել ու վերցվել են առանձնապես խոշոր չափերի թմրամիջոցները: (...)»²:

7. Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2025 թվականի մարտի 10-ի որոշմամբ արձանագրել է հետևյալը. «(...) Վերը շարադրված իրավադրույթների և Վճռաբեկ դատարանի նախադեպային որոշումներով արտահայտած դիրքորոշումների լույսի ներքո վերլուծելով սույն քրեական գործի փաստական հանգամանքները, քննարկելով դատական նիստի ընթացքում դատավարության մասնակիցների դիրքորոշումները՝ Դատարանը եզրահանգում է, որ սույն քրեական գործն անհրաժեշտ է ըստ տարածքային ընդդատության ուղարկել Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան՝ նկատի ունենալով, որ վարույթի մասնավոր մասնակիցներից թեև երկու մեղադրյալները քնակվում են Կուրայքի մարզի Հրազդան քաղաքում, սակայն միակ վկան՝ Սաիդ Ռահբարզարեն, ինչպես նաև երեք

² Տե՛ս քրեական վարույթ, հատոր 5, թերթեր 248-249:

պաշտպանները և դատախազը բնակվում և գործում են Երևան քաղաքում, որպիսի հանգամանքը հաստատվել էր ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի 22.01.2025թ. որոշմամբ, միևնույն ժամանակ առկա է մեղադրյալների համաձայնությունը՝ գործն ըստ ընդդատության Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելու կապակցությամբ:

Հետևաբար, Դատարանը եզրահանգում է, որ անհրաժեշտ է փոխել քրեական գործի տարածքային ընդդատությունը և այն ուղարկել Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանին: (...)»³:

8. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը 2025 թվականի մարտի 24-ի որոշմամբ արձանագրել է հետևյալը. «(...) Դատարանն իր անհամաձայնությունն է հայտնում քրեական գործի տարածքային ընդդատությունը փոխելու վերաբերյալ ՀՀ Արարարի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի որոշմանը, քանի որ քրեական գործի ուսումնասիրությունը վկայում է, որ գործով միայն վկան և պաշտպաններն են բնակվում Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի դատական տարածքում, իսկ մեղադրյալները բնակվում են Կոտայքի մարզի Հրազդան քաղաքում: Տվյալ պարագայում Դատարանի համար անհասկանալի է, թե ինչ հանգամանքների հիման վրա է ՀՀ Արարարի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը հանգել այն հետևության, որ քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը պետք է փոխել և այն ուղարկել Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան և դա այն պայմաններում, երբ.

- մեղադրյալներին մեղսագրվող ենթադրյալ դեպքը տեղի է ունեցել Եղեգնաձոր քաղաքում,

- սույն քրեական գործը 2021 թվականի նոյեմբերի 2-ին մուտքագրվել է ՀՀ Արարարի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան,

³ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 10, թերթեր 38-46:

- սույն քրեական գործով ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը 2025 թվականի հունվարի 22-ին որոշում է կայացրել թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական վարույթն ըստ ընդդատության ուղարկել ՀՀ Արարարի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան,

- սույն քրեական գործով միայն վկան և պաշտպաններն են բնակվում Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի դատական փարածքում, իսկ մեղադրյալները բնակվում են Կոտայքի մարզի Հրազդան քաղաքում:

Վերլուծելով սույն քրեական գործի՝ վերը նշված փաստական հանգամանքները, Դատարանն արձանագրում է, որ սույն քրեական գործով առերևույթ առկա է դատական շրջապտույտի, գործի ողջամիտ ժամկետում քննության և դրանից ածանցվող այլ իրավունքների խախտման վտանգ, հաշվի առնելով, որ մեղադրյալներին մեղսագրվող ենթադրյալ դեպքը տեղի է ունեցել Եղեգնաձոր քաղաքում և սույն քրեական գործը 2021 թվականի նոյեմբերից գտնվում է ՀՀ Արարարի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի վարույթում: Նման պայմաններում Դատարանը գտնում է, որ վարույթի ընդդատության վերաբերյալ սույն քրեական գործով ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի որոշման առկայության պայմաններում ՀՀ Արարարի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի կողմից սույն քրեական գործի փարածքային ընդդատությունն առանց ծանրակշիռ հիմնավորման կրկին փոխելը չի բխում արդարադատության շահից:

Բացի այդ, Դատարանի գնահատմամբ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասում նշված «վարույթի մասնավոր մասնակիցներ և վկաների մեծամասնություն» եզրույթը չպետք է մեկնաբանել նեղ իմաստով և վարույթի մասնավոր մասնակիցներ եզրույթի տակ ընկալել նաև քրեական գործով ներգրավված և մասնավոր հիմունքներով պաշտպանություն իրականացնող փաստաբաններին, քանի որ քրեական գործի յուրաքանչյուր փուլում պաշտպանները կարող են փոխվել և դրա արդյունքում կարող է առաջանալ քրեական գործի փարածքային ընդդատությունը փոխելու դատական շրջապտույտ: Հակառակ մոտեցման պարագայում կարող է առաջանալ մի իրավիճակ, որ օրինակ՝

ՀՀ Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատական տարածքում ենթադրյալ հանցանք կատարած Լոռու մարզի բնակիչը կարող է ցանկանալ, որ իր շահերը պաշտպանեն Երևան քաղաքում գործունեություն ծավալող հինգ պաշտպաններ և միջնորդել դատարանին քրեական գործը ըստ տարածքային ընդդատության ուղարկել Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան, որպիսի մուրեցումը Դատարանի գնահատմամբ անընդունելի է: (...)»⁴:

Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի հիմնավորումները և եզրահանգումը.

Նախևառաջ հարկ է նշել, որ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը որոշում է կայացրել թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական վարույթի ընդդատության հարցը լուծելու համար այն Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին ուղարկելու մասին: Մինչդեռ, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի 7-րդ մասի համաձայն՝ վարույթի տարածքային ընդդատության հարցը վերջնականապես լուծում է Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը, ուստի ընդդատության մասին հարցը ենթակա է լուծման Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի կողմից:

9. Սույն վարույթով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. հիմնավոր է արդյո՞ք Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի կողմից թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը կրկին փոխելու և քրեական վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան փոխանցելու մասին որոշումը:

10. ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք ունի անկախ և անաչառ դատարանի կողմից իր գործի արդարացի, հրապարակային և ողջամիտ ժամկետում քննության իրավունք»:

⁴ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 10, թերթեր 49-58:

11. «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք, (...) նրան ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ, ունի օրենքի հիման վրա սրեղծված անկախ ու անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում արդարացի և հրապարակային դատաքննության իրավունք»:

11.1. Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը, «օրենքի հիման վրա սրեղծված դատարան» հասկացությունը մեկնաբանելիս նշել է. «Այն երկրներում, որտեղ օրենքը կորիֆիկացված է, դատական համակարգի կազմակերպումը չի կարող թողնվել դատական մարմինների հայեցողությանը, սակայն դա չի նշանակում, որ դատարաններն օժտված չեն համապատասխան ազգային օրենսդրությունը մեկնաբանելու որոշակի ազատությամբ»⁵:

Միևնույն ժամանակ, դատական մատչելիության իրավունքի համատեքստում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է, որ «Ներպետական դատական արյանները դատավարական կանոնները կիրառելիս պետք է ձեռնպահ մնան դրանց չափազանցված ձևականացումից, որն իր ազդեցությունը կունենա դատավարության արդարացիության վրա»⁶:

12. Վճռաբեկ դատարանը *Գևորգ Հարությունյանի* գործով իրավական դիրքորոշում է ձևավորել այն մասին, որ «(...) Գործերի պարշաճ ընդդատությունը, որպես արդար դատաքննության անհրաժեշտ բաղկացուցիչ, հիմնարար իրավական արժեք է: Դրա հիմնարար բնույթը բխում է արդար դատաքննության ինստիտուցիոնալ փարրից՝ անկախ, անկողմնակալ, իրավասու և օրենքի հիման վրա սրեղծված դատարան ապահովելու պետության պոզիտիվ պարտականությունից: Իսկ այդ պարտականությունն իր հերթին, ըստ էության, ամրագրված է Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգում բարձրագույն իրավաբանական ուժ ունեցող այնպիսի նորմատիվ ակտերում, ինչպիսիք են ՀՀ Սահմանադրությունը (...), Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը

⁵ Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Gorgiladze v. Georgia* գործով 2009 թվականի հոկտեմբերի 20-ի վճիռը, գանգատ թիվ 4313/03, 69-րդ կետ:

⁶ Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Walchli v. France* գործով 2007 թվականի հուլիսի 26-ի վճիռը, գանգատ թիվ 35787/03, 29-րդ կետ:

(14-րդ հոդված) և «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիան (6-րդ հոդված): (...)

Պատշաճ ընդդատության հիմնարար իրավական նշանակությունն այն է, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանի որոշման հստակ կանոնների առկայությունը և դրանց կանխատեսելի գործադրումն անհրաժեշտ պայման են կոդմնակի դիտորդի մոտ այնպիսի համոզմունք ձևավորելու համար, որ տվյալ կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանը և դատավորը նախատրամադրվածություն չունեն, և տվյալ գործը վարույթ ընդունելիս սուբյեկտիվիզմն ու կամայականությունը բացառված են եղել:

Այսպիսով, քրեական գործերի ընդդատության որոշման հստակ, կամայականությունը բացառող կանոնների առկայությունը և գործադրումը պարտադիր նախապայման են արդարադատության մարչելիության պատշաճ երաշխավորման համար (...)⁷:

13. Վերոգրյալից հետևում է, որ ընդդատության կանոններն այն չափանիշներն են, որոնց հիման վրա որոշվում է, թե տվյալ գործով որ դատարանը պետք է իրականացնի արդարադատություն: Այդ չափանիշների հիմքում ընկած է ոչ թե իրավակիրառների սուբյեկտիվ հայեցողությունը, այլ քրեական վարույթի օրենքով սահմանված օբյեկտիվ հատկանիշները, որոնց առկայությունն էլ թույլ է տալիս արձանագրել տվյալ դատարանի՝ այդպիսին հանդես գալու իրավունքն այդ վարույթով: Միաժամանակ, ընդդատության կանոնները կոչված են անձին գերծ պահելու դատական շրջապատույտից, որը կարող է առաջանալ, եթե դատարանները հրաժարվեն գործը վարույթ ընդունել իրենց ընդդատյա չլինելու պատճառաբանությամբ:

14. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ «Տարածքային ընդդատությունը բոլոր մեղադրյալների համաձայնությամբ կարող է փոխվել, եթե վարույթի մասնավոր մասնակիցների և վկաների մեծամասնությունը բնակվում է առաջին արյանի մեկ այլ դատարանի

⁷ Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ *Գևորգ Հարությունյանի* գործով 2011 թվականի հուլիսի 13-ի թիվ ԵԿԴ/0211/01/10 որոշումը, կետեր 15-16:

դարական փարածքում: Ընդդատությունը փոխելու որոշումն ընդունում է մեղադրանքը քննող դատարանը»:

Նույն օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի համաձայն՝ «(...) 4. Վարույթն ըստ փարածքային ընդդատության սրացած առաջին աստիճանի ընդհանուր իրավասության դատարանը մինչև նախնական դատախազներ նշանակելը եռօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում վարույթը Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատ ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ վարույթի փարածքային ընդդատությանը:

(...)

7. Սույն հոդվածի 4-րդ մասով նախատեսված դեպքում Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը վարույթը Վճռաբեկ դատարանում սրանալու պահից հնգօրյա ժամկետում վերջնականապես լուծում է վարույթի փարածքային ընդդատության հարցը: (...)»:

14.1. Անհրաժեշտ է ընդգծել, որ ընդդատությունը փոխելու վերոնշյալ հայեցողական լիազորությունը կարող է **գործադրվել բացառիկ դեպքերում**, երբ **բավարար փաստական տվյալների վկայակոչմամբ համոզիչ կերպով կհիմնավորվի** ընդդատությունը փոխելու՝ օրենսդրի կողմից առաջադրվող պայմանների առկայությունը, ինչպես նաև քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու անհրաժեշտությունը՝ արդարադատության շահի տեսանկյունից: Հետևաբար, այս նորմը պետք է մեկնաբանվի ընդդատության հիմնարար արժեքի իրավական նշանակությանը համապատասխան, այն չպետք է ենթարկվի լայն մեկնաբանության և հիմք հանդիսանա առերևույթ կամայականության համար:

15. Սույն վարույթի նյութերի ուսումնասիրությունից երևում է, որ՝

- սույն քրեական գործն առաջին աստիճանի դատարան է ստացվել 2021 թվականի նոյեմբերի 2-ին, որից հետո երկու անգամ վերաքաշվել է և 2024 թվականի հուլիսի 15-ին ընդունվել է դատավոր Հ.Պետրոսյանի վարույթ: Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին աստիճանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2024 թվականի դեկտեմբերի 16-ին որոշում է կայացրել քրեական գործի տարածքային ընդդատությունը փոխելու և այն Կոտայքի մարզի առաջին աստիճանի ընդհանուր իրավասության դատարան ուղարկելու մասին: Վերոգրյալի առնչությամբ Վճռաբեկ

դատարանի քրեական պալատը 2025 թվականի հունվարի 22-ի որոշմամբ արձանագրելով, որ Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելիս չի պահպանել ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասի պահանջները՝ որոշում է կայացրել վարույթն ըստ ընդդատության Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ուղարկելու մասին: Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի վերոգրյալ որոշումից հետո Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը, փաստելով, որ երկու մեղադրյալները բնակվում են Կոտայքի մարզի Հրազդան քաղաքում, վկան, երեք պաշտպանները և դատախազը բնակվում և գործունեություն են իրականացնում Երևան քաղաքում, ինչպես նաև հաշվի առնելով մեղադրյալների համաձայնությունը, դարձյալ որոշում է կայացրել քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու և վարույթն այս անգամ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան փոխանցելու մասին⁸:

- Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանն իր անհամաձայնությունն է հայտնել քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու վերաբերյալ Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի որոշմանը՝ արձանագրելով, որ գործով միայն վկան և պաշտպաններն են բնակվում Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի դատական տարածքում, իսկ մեղադրյալները բնակվում են Կոտայքի մարզի Հրազդան քաղաքում:

Վերոգրյալի հետ մեկտեղ, Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը նշել է, որ ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի որոշման առկայության պայմաններում Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի կողմից սույն քրեական գործի տարածքային ընդդատությունն առանց ծանրակշիռ հիմնավորման կրկին փոխելը չի բխում արդարադատության շահից:

⁸ Տե՛ս սույն որոշման 7-րդ կետը:

Բացի այդ, Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը գտել է, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասում նշված «վարույթի մասնավոր մասնակիցներ և վկաների մեծամասնություն» եզրույթը չպետք է մեկնաբանել նեղ իմաստով և վարույթի մասնավոր մասնակիցներ եզրույթի տակ ընկալել նաև քրեական գործով ներգրավված և մասնավոր հիմունքներով պաշտպանություն իրականացնող փաստաբաններին, քանի որ քրեական գործի յուրաքանչյուր փուլում պաշտպանները կարող են փոխվել և դրա արդյունքում կարող է առաջանալ քրեական գործի տարածքային ընդդատությունը փոխելու դատական շրջապտույտ⁹:

16. Սույն վարույթի փաստական հանգամանքները գնահատելով վերոշարադրյալ իրավադրույթների և իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը փաստում է, որ Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի կողմից Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի՝ 2025 թվականի հունվարի 22-ի որոշումից հետո քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը կրկին փոխելը և վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան փոխանցելը չի բխում արդարադատության շահից, հատկապես հաշվի առնելով, որ վարույթի մասնավոր մասնակիցների և վկաների մեծամասնության ձևավորումը սույն վարույթով պայմանավորված է երեք պաշտպանների մասնակցությամբ: Մասնավորապես, հարկ է նկատել, որ սույն քրեական գործը դեռևս **2021 թվականի նոյեմբերից գտնվում է Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի վարույթում**, սակայն մինչ օրս գործի քննությունը գտնվում է նախնական դատալսումների փուլում: Նման պայմաններում, Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի գնահատմամբ, սույն վարույթով **առերևույթ առկա է դատական շրջապտույտի, գործի ողջամիտ ժամկետում քննության և դրանից ածանցվող այլ իրավունքների խախտման վտանգ**:

Հետևաբար, Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը, ելնելով արդարադատության շահի պաշտպանության և վարույթի արդարացիության

⁹ Տե՛ս սույն որոշման 8-րդ կետը:

ապահովման՝ ողջամիտ ժամկետում քննության անհրաժեշտությունից, գտնում է, որ թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական վարույթն ըստ ընդդատության պետք է ուղարկել Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան:

17. Ամփոփելով՝ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատն արձանագրում է, որ Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի կողմից թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը կրկին փոխելու և քրեական վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան փոխանցելու մասին որոշումը հիմնավոր չէ:

Վերոգրյալի հիման վրա և ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի 7-րդ մասով՝ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

Թիվ ԱՎԴ4/0051/01/21 քրեական վարույթն ըստ ընդդատության ուղարկել Արարատի և Վայոց ձորի մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան:

Նախագահող՝

Հ.ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Դատավորներ՝

Ս.ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

Հ.ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Ա.ՊՈՂՈՍՅԱՆ